

керівництва художньою працею дітей 5–6-річного віку є: розвиток інтересу до художньо-конструктивної діяльності; ознайомлення із матеріалами й обладнанням для художнього конструювання; ознайомлення з різними техніками й збагачення досвіду творчих дій із різними матеріалами; стимулювання прагнення досягти поставленої мети. Тому включення викладачем ВНЗ елементів моделювання взаємодії з дітьми для кращого розуміння змісту навчального матеріалу сприятиме транспозиції ситуацій педагогічного впливу у навчально-виховний процес ДНЗ. Проведене дослідження не вичерпує порушеної проблеми. Наступними напрямом нашого подальшого дослідження буде теоретичне обґрунтування організаційно-педагогічних умов підготовки майбутніх педагогів до керівництва художньою працею дітей дошкільного віку.

1. Бехтерев В.М. Вопросы воспитания в возрасте первого детства / В. М. Бехтерев. – СПб.: Тип. В.М. Вольфа, 1909. – 39 с.
2. Венгер Н.Ю. Дорога до розвитку творчості // Дошкільне виховання. – 1982. – №11. – С. 32-38.
3. Барташнікова І.А., Барташніков О.О. Розвиток уяви і творчих здібностей у дітей 5-7 років. – Тернопіль: Богдан, 1998. – 85 с.
4. Борин Г.В. Розвиток творчого потенціалу особистості в процесі професійної підготовки студента до керівництва художньою працею дітей дошкільного віку / Г.В. Борин // Вісник Прикарпатського національного університету. Педагогіка. – Івано-Франківськ, 2010. – Вип. XXXVIII. – С. 83–87.
5. Гавриш Н. Сучасне заняття: формальні, змістові, та структурні ознаки / Н. Гавриш // Дошкільне виховання. – 2007. – №8. – С. 10– 13.
6. Комарова Т. С. Образотворча діяльність в дитячому садку / Т. С. Комарова. Х.; Ранок, 2007. – 176 с.

Psychological-pedagogical aspect of future teacher's training to creative development of preschool children by means of manual work in the conditions of higher educational institution is analyzed the article. The main focus is on the fact that the decisive factor in this process is the teacher's personality, his ability to organize this activity properly and to implement appropriate pedagogical support.

Key words: *creative development, children of preschool age, manual work, educational environment.*

doi: 10.15330/esu.9.50-56

УДК 37.036 : 378.22 : 372

ББК 74.1.р

Олександра Ємчик

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАГІСТРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті окреслено необхідність змін у процесі професійної підготовки магістрів дошкільної освіти, котра викликана недостатньою підготовкою випускників до вирішення проблем у цій галузі, низьким рівнем розвитку творчого потенціалу і, як наслідок, неготовністю до здійснення творчої педагогічної діяльності. Представлено основні шляхи удосконалення змісту та педагогічних умов розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки: удосконалення змісту науково-теоретичної підготовки магістра, вивчення передового педагогічного досвіду; вивчення професійно-педагогічних дисциплін з опорою на творчі завдання проблемно-пошукового характеру; впровадження у навчально-виховний процес магістратури вищого навчального закладу на спеціальності “Дошкільна освіта”

спеціального курсу “Основи розвитку творчого потенціалу педагога”; залучення студентів до творчої педагогічної практики; організація та управління процесом творчості студентів з боку викладачів. Визначено перспективи розв’язання проблеми розвитку творчих якостей особистості педагога під час фахової підготовки у вищому навчальному закладі. Впровадження вказаних шляхів у навчально-виховний процес вищої школи сприятиме підвищенню готовності випускників вищих навчальних закладів здійснювати педагогічну діяльність на творчому рівні, саморозвиток та самовдосконалення власної особистості.

Ключові слова: *творчий потенціал магістра дошкільної освіти, професійна підготовка, шляхи удосконалення змісту професійної підготовки.*

Постановка проблеми. Сучасні тенденції суспільного розвитку все очевидніше показують, що самоцінність та індивідуальність особистості, її унікальність та неповторність повинні культивуватись в усіх суспільних інститутах. І роль в цьому процесі системи освіти важко переоцінити. Проте і в розвитку цієї галузі існують певні протиріччя, передусім між творчим характером педагогічної діяльності та технологізацією процесів навчання та виховання. Вимоги сучасності визначаються не лише необхідністю отримати певний об’єм знань, а й сформувати постійну готовність особистості до змін, готовність до творчості [2, с. 3].

Для того, щоб сформувати творчо активну особистість, необхідно змінити парадигми освіти, пов’язані із накопиченням готових знань та створювати умови для самореалізації, саморозвитку творчого потенціалу кожної особистості в процесі професійної підготовки і подальшої педагогічної діяльності [2, с. 4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування творчої особистості та її якостей, а також розвитку творчого потенціалу, як складової частини особистості педагога, розглядалася Г. Альтшуллером, Б. Ананьєвим, В. Андреевим, Д. Богоявленською, А. Брушлинським, Л. Виготським, Н. Вишняковою, Дж. Гілфордом, В. Дружиніним, В. Загвязинським, І. Зязюном, Н. Кузьміною, О. Кульчицькою, А. Луком, О. Матюшкіним, В. Моляко, Я. Пономарьовим, М. Поташником, В. Рибалкою, К. Роджерсом, О. Романовським, В. Роменцем, С. Рубінштейном, С. Сисоевою, В. Сластьоніним, А. Спіркіним, Т. Сущенко, Б. Тепловим, П. Торренсом, М. Ярошевським та іншими.

Педагогічні умови творчого розвитку фахівця в галузі освіти досліджували Г. Балл, В. Беспалько, Н. Бордовська, С. Годнік, Д. Гришин, І. Зязюн, Л. Кондрашова, Н. Кузьміна, В. Марігодов, О. Морозов, С. Нікітчина, М. Поташнік, М. Сметанський, Л. Спирин, М. Фрідман, А. Чернишов та іншими.

Наукові дослідження свідчать, що визначення педагогічних умов розвитку творчої особистості фахівця та шляхів їх впровадження у навчальний процес вищого навчального закладу забезпечить підвищення ефективності професійної підготовки магістрів до творчої педагогічної діяльності.

Мета статті полягає у визначенні основних шляхів удосконалення змісту та педагогічних умов професійної підготовки магістра дошкільної освіти у контексті розвитку його творчого потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Рівень розвитку творчої особистості залежить від ступеня її самостійності у здійсненні певної діяльності. Так, забезпечуючи високий ступінь свободи вибору різних підходів до виконання роботи в процесі розумової діяльності, оптимальних шляхів виконання поставленого завдання, котрий студент повинен обрати самостійно, розглядаючи різні можливі варіанти і зупинитися на найдодільнішому, на нашу думку, можна значно підвищити рівень

розвитку творчого потенціалу майбутнього фахівця в галузі дошкільної освіти. Отже, за таких обставин однією з основних умов розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти є забезпечення можливостей для самостійного вибору форм, методів і способів педагогічної діяльності під час розв'язання навчальних завдань у процесі професійної підготовки.

Крім названої, можна визначити ще ряд педагогічних умов розвитку творчого потенціалу магістра дошкільної освіти:

- індивідуально-диференційований та особистісно-орієнтований підхід до студентів у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу;
- створення творчого освітнього середовища вищого навчального закладу;
- забезпечення мотивації до самостійної навчально-виховної, і, як наслідок, творчої педагогічної діяльності;
- активізація науково-дослідної та пошуково-інноваційної діяльності.

Реалізація програми розвитку творчого потенціалу передбачає створення вказаних умов у вищому навчальному закладі у процесі професійної підготовки магістрів дошкільної освіти.

У процесі дослідження нами були визначені наступні основні шляхи удосконалення змісту та організаційно-педагогічних умов підготовки магістра дошкільної освіти у контексті розвитку його творчого потенціалу:

1. удосконалення змісту науково-теоретичної підготовки магістра, вивчення передового педагогічного досвіду;
2. вивчення професійно-педагогічних дисциплін з опорою на творчі завдання проблемно-пошукового характеру, навчально-ігрові методи та моделюючу діяльність, організація різних видів творчості студентів під час навчання;
3. впровадження у навчально-виховний процес магістратури вищого навчального закладу на спеціальності “Дошкільна освіта” спецкурсу “Основи розвитку творчого потенціалу педагога”;
4. залучення студентів до творчої педагогічної практики;
5. організація та управління процесом творчості студентів з боку викладачів.

Реалізація розроблених нами шляхів удосконалення змісту та організаційно-педагогічних умов підготовки магістра дошкільної освіти передбачає створення дослідницького простору, особистісно-творчої системи професійного навчання, коли на першому місці опиняється самотворча діяльність та особистість, котра усвідомлює та готова персонально нести відповідальність за результати власної професійної педагогічної діяльності.

Розглянемо детальніше кожен із шляхів.

1. Зміст науково-теоретичної підготовки магістра – це система наукових знань, умінь і навичок, способів діяльності оволодіння якими забезпечує відповідну професійно-педагогічну підготовку фахівця до практичної діяльності, тобто формування необхідних професійних якостей його особистості, формування наукового світогляду, ідей та поведінки, досвіду творчої діяльності [1, с. 137].

Теоретичні знання, котрі виражаються у поняттях, судженнях, умовиводах, концепціях, теоріях, виступають основою будь-яких вмінь та навичок особистості, підґрунтям будь-якої діяльності особистості, умовою розвитку здібностей та нахилів [1, с. 137]. Отже можна зробити висновок, що системні знання про сутність педагогічної творчості постають як базис майбутньої творчої педагогічної діяльності магістра дошкільної освіти. Це породжує у свою чергу чіткі вимоги до змісту навчального матеріалу, поданого студентам у процесі професійної підготовки:

- відповідність соціальному замовленню – формування та розвиток творчої особистості фахівця дошкільної освіти;
- високе наукове та практичне значення навчального матеріалу, відображення у змісті основних теорій, законів та понять педагогічної творчості, особистісна значущість матеріалу для кожного студента зокрема;
- врахування реальних можливостей навчального процесу у вищій школі – наявність найінформативніших елементів змісту, відповідність обсягу змісту навчального матеріалу часу і термінам професійної підготовки;
- взаємозв'язок та єдність у змісті всіх навчальних дисциплін професійно-практичної підготовки магістрантів у контексті формування творчих якостей їх особистості.

Теоретичний аналіз наявних документів підготовки магістра спеціальності “Дошкільна освіта” виявив невідповідність змісту освітньо-професійних програм вказаним вимогам, що свідчить про негайну потребу у їх удосконаленні – перегляді змісту, оновленні застарілої інформації, збагачення змісту сучасними досягненнями педагогічної науки у контексті розвитку особистості магістра дошкільної освіти, удосконалення педагогічної майстерності студентів, і, як наслідок – підвищення рівня розвитку внутрішніх ресурсів та можливостей їх творчого потенціалу.

2. Одним із найперспективніших підходів до розвитку творчого потенціалу у процесі професійної підготовки, на нашу думку, є використання активних методів навчання. Для формування не просто кваліфікованого фахівця, а творчої особистості магістра дошкільної освіти, тобто педагога із високим рівнем творчого потенціалу, необхідно надати студенту можливості для самореалізації, самоорганізації, самовиховання та саморозвитку у тому числі. Такі можливості з'являються переважно у навчанні, де створюється “простір” можливих цілей діяльності та шляхів їх досягнення, із яких студент обирає ті, що відповідають його індивідуальності.

Саме тому, у процесі вивчення професійно-педагогічних дисциплін ми пропонуємо не обмежуватись стандартними методами, засобами та формами, а трансформувати існуючий навчальний матеріал використовуючи завдання:

- на конструювання та комбінування декількох педагогічних ідей одночасно, спрямованих на реформування освітнього середовища;
- на розвиток креативного внутрішнього діалогу із самим собою, що дозволяє уникнути обмежень, викликаних упередженнями типу “у мене не вийде”, “боюсь виявити та продемонструвати власну некомпетентність” і т. ін.;
- ситуації аналізу педагогічних проблем, де кожному надається змога висловити власну точку зору та відстояти її у боротьбі з опонентами;
- конструювання різних варіантів проблемних ситуацій;
- завдання на конструювання різних варіантів поведінки у непередбачуваних проблемних педагогічних ситуаціях;
- завдання, що дозволяють продумати наслідки гіпотетичної педагогічної ситуації;
- завдання тренінгового характеру, де студенти можуть потренуватись у розв'язанні проблем нестандартним способом.

3. Розвиток творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти, на нашу думку, неможливий без розробки спеціалізованого навчального курсу та його впровадження у навчально-виховний процес магістратури вищого навчального закладу на спеціальності “Дошкільна освіта”. Це зумовлено тим, що, проаналізувавши

навчальні плани підготовки магістрів Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки вказаної спеціальності, нами не було знайдено жодної навчальної дисципліни, зміст якої був би спрямований саме на розвиток творчих якостей особистості та давав чіткі роз'яснення про сутність творчого процесу у роботі педагога, механізми саморозвитку та самовдосконалення його особистості. Крім того, досить мала кількість навчальних дисциплін спрямовані на вивчення особистості самого педагога, механізмів та програм само зміни та саморозвитку його психолого-педагогічних характеристик.

Не варто забувати і про те, що асистентська практика в магістратурі відбувається паралельно із вивченням навчальних дисциплін, тобто вивчення такого курсу дозволило б ще ефективніше поєднувати теоретичні знання, що стосуються творчості педагога, із практичною реалізацією внутрішніх ресурсів особистості, що неодмінно сприятиме розвитку творчого потенціалу магістра дошкільної освіти, не тільки у контексті підготовки до професійно-практичної діяльності, а й у контексті розвитку його власної особистості.

4. У процесі дослідження нами було виявлено також ефективність нерозривного поєднання теоретичних знань із негайною практичною діяльністю не тільки на практичних заняттях, а й в польових умовах педагогічної практики. Тому, у нашому дослідженні одним із найосновніших шляхів розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки ми вважаємо неперервну педагогічну практику.

Педагогічна практика є одним із найважливіших компонентів професійно-педагогічної підготовки у вищому навчальному закладі, оскільки дозволяє трансформувати теоретичні знання у практичні. Тобто, саме у процесі практичної діяльності студенти усвідомлюють нерозривний зв'язок теорії та практики, активно використовуючи набутий багаж теоретичних знань про сутність, підходи, теорії, методи, засоби, форми та технології педагогічної творчості, вдосконалюючи сформовані вміння та навички у застосуванні різноманітних алгоритмів у процесі реалізації творчого потенціалу.

Практика у магістратурі виступає як спеціально організована діяльність, спрямована на формування у студентів професійно значимих якостей особистості у процесі розв'язання реальних педагогічних завдань.

Тому, на нашу думку, включення студентів до педагогічної практики дозволяє цілеспрямовано та системно формувати не тільки професійно-педагогічні вміння та навички, а й особистість магістра дошкільної освіти в цілому із стійким інтересом та любов'ю до професії, із потребою у педагогічній самоосвіті та творчим, дослідницьким підходом до педагогічної діяльності, котрий є однією з ознак високого рівня розвитку творчого потенціалу.

Успішність та результативність практики студентів магістратури спеціальності "Дошкільна освіта" залежить від єдності індивідуальних особливостей кожного студента та вимог і завдань педагогічної практики; поетапного ускладнення та наступності кожної з практик; єдності та взаємодії у процесі практики теоретичних, методичних знань та практично-педагогічних умінь студентів. Тобто, для підвищення рівня розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти необхідно переглянути завдання педагогічної практики, трансформували їх у напрямку застосування творчих та інноваційних методів, засобів, форм, технологій у педагогічній діяльності, а також саморозвитку та самовдосконалення власної особистості.

5. Успішність та результативність розвитку творчого потенціалу магістрів дошкільної освіти у процесі професійної підготовки також залежить від розумного поєднання самостійності студентів та педагогічного керівництва з боку викладачів вищого навчального закладу, керівників практики.

Така вимога обумовлюється результатами аналізу роботи викладачів магістратури спеціальності “Дошкільна освіта”, котрі показали значні недоліки на думку студентів. Так більшість викладачів здійснюють дещо формалізований підхід до розвитку творчих якостей особистості магістрів дошкільної освіти, оскільки не усвідомлюють важливості формування творчої особистості випускника магістратури, його готовності до роботи у мінливих умовах загострення проблем в галузі дошкільної освіти. Умова взаємодії викладача та студента у процесі професійної підготовки до творчої педагогічної діяльності є, на нашу думку, необхідною, оскільки кваліфікація майбутнього магістра дозволить йому у майбутньому здійснювати власну професійну діяльність в умовах вищого навчального закладу, тобто організація навчання у процесі його професійної підготовки виступає безпосереднім прикладом майбутнього професійного середовища. Так, студент, на якого спрямовані зусилля викладачів у процесі професійної підготовки, після закінчення вищої школи імовірно перетвориться на суб’єкта впливу на наступні покоління студентів. Отже важливим у цьому випадку є дати змогу відчувати себе суб’єктом процесу навчання уже в процесі професійної підготовки під опосередкованим керівництвом викладачів, що дасть змогу проектувати та прогнозувати свою педагогічну діяльність у майбутньому, аналізувати її та вдосконалювати, реалізуючи розвинутий творчий потенціал.

Висновки. Проблема розвитку творчої особистості, особливо фахівців освітньої сфери набуває все більшої актуальності в умовах постійних змін у вимогах суспільства до особистості. Необхідність змін у процесі професійної підготовки магістрів дошкільної освіти викликана недостатньою підготовкою випускників до вирішення проблем у цій галузі, низьким рівнем розвитку творчого потенціалу і, як наслідок, неготовністю до здійснення творчої педагогічної діяльності.

Визначення основних педагогічних умов та шляхів удосконалення змісту професійної підготовки магістрів дошкільної освіти у контексті розвитку їх творчого потенціалу та їх впровадження у навчально-виховний процес вищої школи сприятиме підвищенню готовності випускників вищих навчальних закладів здійснювати педагогічну діяльність на творчому рівні, саморозвиток та самовдосконалення власної особистості.

1. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко; гол. ред. С. Головка. – К. : Либідь, 1997. – 374 с.
2. Малахова И.А. Развитие личности. Способность к творчеству, одаренность, талант : пособие для педагогов, кл. рук., психологов общеобразоват. шк., педагогов-организаторов внешк. учреждений: В 2 ч. Ч. 1 / И. А. Малахова. – Мн. : Бел. наука, 2002. – 158 с.
3. Семенов О. С. Творчо спрямована особистість в онтогенезі та її психолого-педагогічний супровід / О. С. Семенов // Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал: Матеріали звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту проблем виховання НАПН України за 2013 рік. – І.-Франківськ: НАІР, 2014. – Вип. 4. – С.226-228.
4. Сисоева С. О. Творчий розвиток фахівців в умовах магістратури : монографія / Світлана Сисоева ; Нац. акад. пед. наук України, Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. – Київ : Едельвейс, 2014. – 399 с.
5. Фокин Ю. Г. Преподавание и воспитание в высшей школе: Методология, цели и содержание, творчество : Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Ю. Г. Фокин – М. : Издательский центр “Академия”, 2002. – 224 с.

The necessity of changes in the process of professional preparation of master of preschool education, which is caused by insufficient preparation of graduates to solve problems in this field, low level of creative potential and, as the consequence, unavailability to realization creative pedagogical activity is outlined in the article. The main ways of improvement of content and pedagogical conditions of development of creative potential of master of preschool education in the process of professional preparation are presented: the improvement of content of scientific theoretical preparation of master, studying of progressive pedagogical experience; learning of professional pedagogical disciplines with the reliance to creative tasks with problem search nature; implementation to the educational process of magistracy of institution of higher education on the specialty "Preschool education" of special course "The foundations of development of creative potential of pedagogue"; attraction of students to the creative pedagogical practice; organization and management of students creative process from the side of teachers. There are also identified the perspectives of solution of the problem of development of creative abilities of personality of pedagogue during the professional preparation in the institution of higher education. The implementation of these ways to the educational process will contribute the increasing the readiness of graduates of institutions of higher education to realize pedagogical activity on the creative level, self-development and self-improvement of their personality.

Key words: *creative potential of master of preschool education, the professional preparation, the ways of improvement of content of professional preparation.*

doi: 10.15330/esu.9.56-62

УДК 378 14:37.013 74:801

ББК 74.480:7463

Марина Іконнікова

ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФІЛОЛОГІВ У СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ ДИСКУРСІ

У статті досліджено філософські, психолого-педагогічні та соціолінгвістичні проєкції професійної підготовки майбутніх філологів. Визначено, що вони передбачають створення оптимальних умов для навчання мови, літератури, перекладу тощо; стимулювання мовленнєво-розумової активності студентів; розвитку їхнього критичного мислення, мовної особистості, множинного інтелекту, здатності до концептуального моделювання інформації; розширення знаннєвого простору з урахуванням індивідуальних стилів і навчальних стратегій студентів. Зазначено, що в зарубіжному науковому дискурсі вчені концентрують увагу на проблемі підготовки фахівців інтегративного типу в галузі філології, яке можливе за умови науково обґрунтованої методології, що базована на вагомих здобутках філософії, психології, педагогіки, лінгводидактики, соціолінгвістики й культурології, а також орієнтована на загальноєвропейські вимоги до мовної освіти, позитивний зарубіжний досвід і національні традиції.

Ключові слова: *майбутні філологи, професійна підготовка, філологічна освіта, філологія, науковий дискурс.*

Постановка проблеми. Сучасним напрямом розвитку філологічної освіти є докорінне оновлення її змісту відповідно до вимог чинних стандартів, орієнтованих на підвищення якості підготовки філологів, які повинні мати ґрунтовні професійні знання, вміти поповнювати їх самостійно і бути конкурентоздатними на ринку філологічних послуг. Суспільство третього тисячоліття потребує фахівця-філолога